

ΕΡΜΗΝΕΙΑ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ.

ΗΤΟΙ ΤΗΣ ΛΑΜΠΡΟΦΟΡΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ,

ΠΟΙΗΜΑ ΟΝΤΑ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ. (1)

ΑΝΕΥ ΑΚΡΟΣΤΙΧΙΔΟΣ.

Ωδὴ ἀ. Ἡχος ἀ. Ο Ειρμός.

„Αμαστάσεως ἡμέρα· λαμπρυθῶμεν λαοί· Πάσχα Κυρίου Πά-
σχα· ἐκ γὰρ Θαμάτου πρὸς ζωὴν, καὶ ἐκ γῆς πρὸς Οὐρανὸν
„Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμᾶς διεβίβασεν, ἐπιμίκιον ἀδομτας·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Συνεζήζουν οἱ ρήτορες νὰ μὴ μεταχειρίζωνται Προοίμια εἰς μερικοὺς πανηγυρικούς λόγους, ἀλλ' εὐθὺς νὰ ἀρχίζουν τὴν προκειμένην ὑπόθεσίν των· ὅθεν καὶ ὁ χαριτώνυμος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς, τούτους μιμούμενος, ὁ ρήτωρ τοὺς ρήτορας, καὶ ὁ πανηγυριστὴς τοὺς πανηγυριστὰς, χωρὶς ἀκροστιχίδα, ἢτις τρόπον τωὰ ἔχει τὰξιν Προοίμιον ἐν τοῖς Κανόσιν, ἀρχίζει τὸν παρόντα Κανόνα τῆς Λαμπροφόρου ἡμέρας. Μὲ δύω δὲ λαμπρὰ πράγματα ἥδεισσε νὰ λαμπρύνῃ τὴν λαμπρᾶν· Ανάστασιν τοῦ Κυρίου ἀξίως τῆς ἴδικῆς του λαμπρότητος ὁ λαμπρὸς τῷ βίῳ καὶ λαμπρότερος τῷ λόγῳ καὶ λαμπρότερος τὴν φυχὴν Ἰωάννης· πρῶτον μὲν γὰρ ἐλάμπρυνε τὴν λαμπρὰν ἡμέραν ταύτην ὅχι μὲ ἄλλον ἥχον, ἀλλὰ μὲ τὸν πρῶτον· διότι αὐτὸς εἶναι ἥχος ὅπου ἔχει τὸ μέλος ὄρθον τε σύρτον καὶ γενναῖον· αὐτὸς ἐλαβε τὸν ἀρχὴν νὰ ἀδεται ἀπὸ τοὺς Δωρεῖς, οἱ τινες εἶναι οἱ νῦν ἐν Πελοποννήσῳ Μουεμβασῆται· ὅθεν καὶ Δώριος ὄνομάζεται αὐτὸς, κατὰ τοὺς Μουσικοὺς, Τετράφωνος καὶ Νάος διὰ τοὺς λόγους καὶ τὰς αἰτίας ὅπου αὐτὸι φιλοσοφοῦσι· καὶ διὰ νὰ εἰ πῶ καθολικῶς, καθὼς οὐ ἡμέρα τοῦ Πάσχα εἶναι οὐέορτὴ τῶν έορτῶν καὶ οὐ πανήγυρις τῶν πανηγύρεων, καὶ οὐ λαμπροτέρα ἡμέρα τῶν ἄλλων· οὕτω καὶ ὁ πρῶτος ἥχος οὐ ἐν αὐτῇ φαλλόμενος εἶναι οὐ ἥχος ὅλων τῶν ἄλλων ἥχων οὐ λαμπρότερος· διὸ καὶ μὲ τὴν κοινὴν γνώμην πάντων τῶν Μουσικῶν αὐτὸς ἐκρίθη ἀξίος νὰ λάβῃ τὴν πρώτην τὰξιν ἀράμεστα εἰς ὅλους τοὺς ἥχους, καθὼς καὶ τὸ εἰς αὐτὸν ἐπίγραμμα μαρτυρεῖ·

„Τέχνη μελουργὸς σοὺς ἀγαπᾷσθα κρότους,
„Πρώτην νέμει σοι τὰξιν· ὡς τῆς ἀξίας!

Δεύ-

(1) Ορα περὶ τοῦ Κανόνος τὸις ὅποιοι ἐποίησεν σημείωσιν τοῦ Γροπαρίου „Νῦν πάντα πεπλήρωται ὁ θεῖος Κοσμὸς εἰς τὴν λαμπροφόρον ταύτην Ἀνά- „φωτὸς“ ἐν τῷ Κατίνι τούτῳ· στασιν τοῦ Κυρίου ἐν ἥχῃ δευτερρ Κατά τὴν ὑπο-

Δεύτερον δὲ ἐλάμπρυνε τὴν λαμπρὰν ὁ λαμπρὸς Μελῶδος μὲ τὰς λαμπρὰς ρίσεις τοῦ λαμπροτάτου πανηγυριστοῦ Γρηγόριου τοῦ Θεολόγου, ἵνα ἐκ λαμπροῦ Πανηγυριστοῦ, ὑπὸ λαμπροῦ Μελῶδοῦ, διὰ λαμπροῦ ἥχου, μὲ λαμπρὰς ρίσεις, λαμπρῶς τὸ λαμπρὸν τῆς λαμπρᾶς ἡμέρας συγκροτῆται μέλος κατὰ τὴν δὶς διὰ πασῶν συμφωνίαν· καὶ τὸ Θαυμαστὸν εἶναι, ὅτι ἔχει μόνον τὰς ὑποθέσεις ἐκ τοῦ Θεολόγου λαμβάνει, ἀλλὰ καὶ αὐτολεξεῖται ἐκείνου μεταχειρίζεται λέξεις· ὅρα γάρ ὅτι εὐθὺς ἡ ἀρχὴ τῆς πρώτης Ὁδῆς ἔντας καὶ γυμνὴ ἀρύεται ἀπὸ τὰς θεολογικὰς ἐκείνου πηγάς· οὕτω γάρ ἐν μὲν τῷ εἰς τὴν Βραδυτῆτα λόγῳ αὐτοῦ ταύτην ποιεῖται τὴν ἀρχὴν· „Αναστάσεως ἡμέρᾳ.“ εἴτα φησί· „Καὶ λαμπρυθῶμεν τῇ πανηγύρῃ·“ ἐν δὲ τῷ εἰς τὸ Πάσχα λόγῳ αὐτοῦ οὕτω γράφει αὐτολεξεῖ· „Πάσχα Κυρίου Πάσχα·“ καὶ πόλιν ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ, ἔχηγῶν τι θέλει νὰ εἰπῇ Πάσχα, οὕτω λέγει· „Διλοὶ δὲ ἡ φωνὴ (τοῦ Πάσχα διλ.) τὴν διάβασιν, ἵστορικῶς μὲν διὰ τὴν ἔξι Αἰγύπτου πρὸς τὴν Χαρακαίαν φυγὴν καὶ μετανάστασιν, πνευματικῶς δὲ διὰ τὴν ἐκ τῶν ιάτω πρὸς τὰ ἄνω καὶ εἰς τὴν γῆν τῆς Ἐπαγγελίας, πρόσδον καὶ ἀνάβασιν“. Ταῦτα λοιπὸν τὰ τρία συνάψας ὁ Μελῶδος εἰς ἓνα Είρμον, τὴν μὲν πρότασιν τοῦ ἀνωτέρω θεολογικοῦ λόγου κάρμει πρότασιν τοῦ ἴδιου του Είρμου, οὕτω λέγων· Ἀναστάσεως ἡμέρᾳ· διὰ τέτο ἀς λαμπρυθῶμεν κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ὅλοι οἱ ὄρθοδοξοὶ τῆς Ἐκκλησίας λαοί.

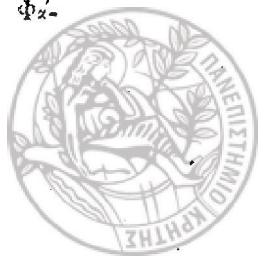
Εἴτα ἀκολούθως λέγει καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ τοιούτου λαμπρυσμοῦ· ἐπειδὴ, φησί, εἶναι Πάσχα τοῦ Κυρίου. Διπλασιάζει δὲ τὴν λέξιν Πάσχα ὁ Μελῶδος διὰ νὰ δείξῃ τὸ περιχάρες τῆς ψυχῆς του· οἱ γάρ ἔχοντες χαρὰν διπλασιάζουσιν ἐκεῖνα τὰ πράγματα καὶ ονόματα διὰ τὰ ὄποια χαίρουσιν, ἐκ τῆς ὑπερβαλλουσῆς χαρᾶς εἰς τοῦτο κινούμενοι· ὁ δὲ Θεολόγος τριπλασιάζει τὴν λέξιν Πάσχα διὰ τὴν τιμὴν τῆς Ἀγίας Τριάδος, ὡς τὸ λέγει ὁ Ἰδιος· „Πάσχα Κυρίου Πάσχα, πάλιν ἐρῶ Πάσχα τιμῆς τῆς Τριάδος“. Εἴτα ἀκολούθως φέρει ὁ Μελῶδος τὴν ἔξηγησιν τῆς λέξεως Πάσχα τὴν ὄποιαν βάλλει ὡς αἰτίαν διὰ τὴν ὄποιαν πρέπει νὰ λαμπρυθῶμεν, καὶ λέγει τρόπου τινά· Δικαίως ἡμεῖς οἱ ὄρθοδοξοὶ πρέπει νὰ λαμπρυνάμεθα σύμερον, καὶ τὸ Πάσχα νὰ πανηγυρίζωμεν· ἐπειδὴ ὁ Δεσπότης Χριστὸς δὲν διεπέρασεν ἡμᾶς ἀπὸ γῆν, ἢγεν ἀπὸ τὴν γῆν τῆς Αἰγύπτου εἰς τὴν γῆν τῆς Ἐπαγγελίας, καὶ ἀπὸ κατοικούμενον τόπου εἰς τὴν ἔρημον τοῦ Σινᾶ, καθὼς τὸ παλαιὸν τὸν Ἰσραὴλ διεπέρασεν, ἀλλὰ διεπέρασεν ἡμᾶς ἀπὸ τὸν Θάνατον εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ἀπὸ τὴν γῆν καὶ τὰ ἐπίγεια διεβίβασεν ἡμᾶς εἰς τὸν Οὐρανὸν καὶ τὰ ἐπουράνια· διὰ τοῦτο ἀδομεν εἰς τὸν οὐτως εὐεργετήσαντα ἡμᾶς Κύριον τὸν ὄντως ἐπινίκιον ἐκείνον ὅπου ἔψαλλον οἱ Ἰσραηλῖται ὅταν διεπέρασαν τὴν Ἐρυθρὰν Θάλασσαν· „Τῷ Κυρίῳ ἄσωμεν· ἐνδόξως γάρ δεδόξασται“.

Βλέπε δὲ, ἀγαπητὲ ἀναγνῶστα, καὶ θεύματον τὴν σοφὴν μέθοδον ὅπου μεταχειρίζεται εἰς τὸν παρόντα Είρμον ὁ θεοπέστιος Μελῶδος· τὸν γάρ Είρμον τοῦτον ἐσυγκρότησε καὶ ἀπὸ τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἀναστασίμου ἡμέρας, καὶ ἀπὸ τὴν ὑπόθεσιν τῆς πρώτης Ὁδῆς· αφ' οὐ γάρ αὐτὸς εἰπε· „Λαμπρυθῶμεν λαοί“, ἐπίτικες ἔφερε τὴν λέξιν Πάσχα καὶ ταύτην ὀνόμασε διάβασιν, ἵνα ἐκ τούτου ἀναγκασθῇ νὰ ἐνθυμιθῇ καὶ τὴν διάβασιν ὅπου ἐποίησαν οἱ Ἰσραηλῖται διὰ τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης, καὶ οὕτω νὰ συνάψῃ μὲ τὴν ἔορτὴν τοῦ Πάσχα τὴν πρώτην Ὁδὴν; καὶ νὰ δάσηῃ εἰς ἡμᾶς νὰ καταλαβῶμεν ὅτι η αἰσθητὴ διάβασις ἐκεῖνη τῷ Ἰσραηλιτῶν ἥτοι τύπος τῆς γοντῆς ἡμῶν διαβάσεως, καὶ ὅτι τὸ ἐκείνων Φάσκα ἥτοι τύπος τοῦ ἡμετέρου Πάσχα· ἀπὸ τοῦ Φάσκα γάρ, δὲ διάβασις, μετανομάσθη Πάσχα τροπῆ τοῦ δασέως Φ. εἰς τὸ ἀντίστοιχον φίλον Π. καὶ τοῦ φίλου Κ. εἰς τὸ ἀντίστοιχον δασοῦ Χ. ὡς λέγει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Τοῦ δὲ σωτηρίου πάθους ὄνομα τοῦτο (ἥγουν τὸ, Πάσχα, ἀπὸ τὴ πάσχειν διλαβὴν ὑπὲρ ἡμῶν τὸν Χριστὸν) εἶναι τινες νομίσαντες, εἴτα ἔξελληνίζοντες τὴν φωνὴν κατὰ τὴν τοῦ Φ. πρὸς τὸ Π. καὶ τοῦ Κ. πρὸς τὸ Χ. μεταποίησιν, Πάσχα τὴν ἡμέραν προσηγορεύσας· παραλαβοῦσα δὲ ἡ συνίθετα τὴν φωνὴν, ἰσχυρωτέραν ἐποίησε, προστρέχουσης τῆς τῶν πολλῶν ἀκοῆς ὡς εὐσεβεστέρῳ τῷ ρήματι“. (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα) (i).

Ω-

(i) Μὲ τὰ λόγια ταῦτα δείχνει ὁ Θεολόγος ὅτι πάθους, ἀλλὰ, καθὼς αὐτὸς λέγει, ἀπὸ τοῦ Φάσκα δὲν ἀσμενίζει εἰς τὴν γνώμην ταῦτην τῶν πολλῶν, μετανομάσθη Πάσχα· καὶ οὕτως ἔχει ἡ ἀλιθεία· ἥγουν ὅτι αἰνομάσθη τὸ Πάσχα ἀπὸ τοῦ σωτηρίου πράτου, διότι βλέπομεν ὅτι καὶ εἰς ἐβδομάδην τὸ

Φά-

‘Ωραῖα δὲ εἶναι καὶ πανηγυρικὰ τὰ εἰς τὸ ὄνομα τῷ Πάσχα ἐγκώμια Ἰωσῆφ τοῦ Βριενίου λέγοντος· „Πάσχα διδάβασις ἀπὸ τοῦ σκότους εἰς φῶς· Πάσχα ἔξελευσις ἀπὸ τοῦ ἄδου εἰς γῆν· Πάσχα ἀνάβασις ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τοὺς Οὐρανούς· Πάσχα μετάβασις ἀπὸ τὴν ζωήν εἰς τὴν ζωήν· Πάσχα ἀνδοτασις τῶν πεπτωκότων βροτῶν· Πάσχα ἀνάληψις τῆς τῶν ἔξορίστων Ἐδέμ· Πάσχα ἀνάρρυσις τῶν αἰχμαλώτων φθορᾶ· Πάσχα πιστῶν ἡ ὄντως ζωὴ· Πάσχα παντὸς τοῦ Κόσμου τρυφῆ· Πάσχα Τριάδος θείας τιμῆς· Ακόρετος ἡ τοῦ Πασχα προσηγορία, ὅτι πολλαπλάσιος ἡ διὰ τούτου διλογισμόν χάρις· τοῦτο καὶ γάρ θυχῶν ἡ αἴσθησις, τοῦτο τῶν νόσων ἡ χαρονή, τοῦτο σωμάτων ὁ κουφισμός, τοῦτο δημάτων ὁ φωτισμός, τοῦτο λαρυγγῶν ὁ γλυκασμός, τοῦτο θυμιδία; τοῦτο θερμότης, τοῦτο εἰρήνη, τοῦτο χαρά” (Λόγω εἰς τὴν Δαμητρὰν Τόμ. Γ').

Τροπάριον.

„Καθαρθῶμεν τὰς αἰσθήσεις, καὶ ὁ Τόμεθα τῷ ἀπροσίτῳ φωτὶ τῆς
„Ἀμαστάσεως Χριστὸῡ ἔξαστράπτομτα, καὶ χαίρετε φάπκομτα
„τραμῶς ἀκουσόμεθα, ἐπιμίκιομ ἄδομτες.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Ἐπειδὴ ὁ ἀνθρωπὸς εἶναι σύνθετος ἐκ θυχῆς καὶ σώματος, ἔχει διπλᾶς τὰς αἰσθήσεις, πέντε τῆς θυχῆς καὶ πέντε τῆς σώματος· καὶ αἱ μὲν τῆς θυχῆς εἶναι αὗται: νόσοι, διάνοια, δόξα, φαντασία, αἰσθησίς· αἱ δὲ τῆς σώματος εἶναι αὗται: ὄρασις, ἀκοή, ὄσφροσις, γεῦσις, αἴφη. Παραγγέλλει λοιπὸν εἰς ἡμᾶς ὁ Ἱερὸς Μελαθόδος νὰ φυλάττωμεν καθαρὰς τὰς νοερὰς αἰσθήσεις τῆς θυχῆς ἀπὸ κακῶν ἐπιθυμίας καὶ θυμούς, ἀπὸ λογισμούς βλασφήμους, πονηρούς καὶ αἰσχρούς, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ἀπὸ δλα τὰ πάθη τὰ καλούμενα θυχῆα· ὅμοίως νὰ φυλάττωμεν καθαρὰς καὶ τὰς αἰσθήσεις τοῦ σώματος μας· καὶ τὰ μὲν ὄμματιά μας πρέπει νὰ φυλάττωμεν καθαρὰ ἀπὸ θέατρα καὶ χορούς καὶ παιγνίδια καὶ ἀπὸ ἄλλας αἰσχράς καὶ πονηράς θεωρίας αἱ ὄποιαι προξενοῦσι κεντρα τῶν σαρκιῶν ἥδονῶν· τὰς δὲ ακοάς μας πρέπει νὰ φυλάττωμεν καθαρὰς ἀπὸ τὸ νὰ μὴ ἀκέουν τραγουδία, αἰσχρολογίας, βλασφημίας, καταπιέσεις, ὕβρεις, φιλονεικίας, μάχας, φευδολογίας, ματαιολογίας· ὡσαύτως δὲ παραγγέλλει εἰς ἡμᾶς νὰ φυλάττωμεν καὶ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις μας ἀπὸ τὰ βλαπτικὰ αντικείμενα, ἐπειδὴ ἀπὸ τὰς αἰσθήσεις ᾧς ἀπό τινας θυρίδας ἀναβαίνει ὁ τῆς θυχῆς θάνατος, κατὰ τὸ γεγραμμένον· „Ἄνεβη θάνατος διὰ τῶν θυ- „ρίδων” (Ιερ. θ'. 20.).

Φαίνεται δὲ ὅτι ἐραιούσῃ τὰ λόγια ταῦτα ὁ Μελαθόδος ἀπὸ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον λέγοντα· „Διατηρεῖται δὲ εἰς πέμπτην ἡμέραν (τὸ πρόβατον τὸ ἐν τῷ Πάσχα Συνάμενον „, δηλαδὴ καὶ τὸν Χριστὸν προτυποῦν), ἵσως ὅτι καθαρικὸν αἰσθήσεων τὸ ἐμὸν θῦμα, ἐξ „, ὃν τὸ πταίειν, καὶ περὶ ἃς ὁ πόλεμος, εἰσδεχομένας τὸ κέντρον τῆς αἱμαρτίας” (Λόγ. εἰς τὸ Πάσχα) Ἐὰν λοιπὸν καθαρθῶμεν κατὰ τὰς αἰσθήσεις τῆς θυχῆς καὶ τοῦ σώματος, μάλιστα δὲ κατὰ τὸν νοῦν καὶ τὴν ὄρασιν, βέβαια θέλομεν ἀξίωσθη νὰ εἰδῶμεν μὲ τοὺς νοερούς ὄφθαλμούς τῆς θυχῆς τὸν Δεσπότην Χριστὸν, δεῖτις ἀνιστάμενος ἀπὸ τὸν τάφον, ἔξαστράπτει υπὲρ τὸν ἥλιον μὲ τόσον πολὺ καὶ ὑπερβολικὴν φῶς τῆς ἀναστάσεως,

ἄστε

Φέσκας μετέτρεψαν εἰς τὸ Πάσχα· ὅδεν ἀγαγινόσκομεν ἐν τῇ ἔξοδῳ· „Καὶ φάγεσθε αὐτὸ μετά σπουδῆς· Πάσχα ἐστὶ Κυρίου“· (Εξ. ιβ'. 11.) καὶ πάλιν· „Οὕτος ὁ νόμος τοῦ Πάσχα“· (αὐτ. 45.) καὶ μυρία ἀλλα· δευτεροῦ, διότι, ἀν τὸ Πάσχα γινεται ἀπὸ τοῦ πασχειν, δὲν σημαίνει πλέον διαβασιν, καὶ μάτιν λέγει ποῦτο εἶδω ὁ Μελαθόδος, καὶ ὅσοι ἀλλοι τοῦτο φασίν. ‘Ο δὲ Χριστός τοις τὰ ἀλλην ἐγδοχὴν ενόησε τὸ ὄνομα τοῦ Πάσχα, λε-

γων· „Καὶ αὐτόγε τὸ τῆς ἑορτῆς ὄνομα πλειστην „, ἔχει τὴν ὑπεροχὴν ἐπὶ τῆς ἀληθείας ἐρμηνεύμενον· τον· ὑπέρβασις μὲν γάρ ἐστι καθ' ἐρμηνείαν πὸ „, Πάσχα, ὅτι ὑπερέβη τοὺς Ἐβραίους οἵκους ὁ τὰ „, πρωτότοκη παιών ὀλοθρευτής· ὑπέρβασις δὲ τοὺς „, ὀλοθρευτοῦ πατέροῦ μὲν ἀληθής, ὅταν καθάπτει ἡμᾶς „, ὑπερβαίνῃ πρὸς τὴν αἰώνιον ζωὴν ἀνιστάμενον ὑ- „, πὸ Χριστοῦ“ (Λόγ. α. εἰς τὸ Πάσχα ἐκ τῶν οὐ οὐ οὐ ἀρχὴ „Πάσχα μὲν γένιον“).

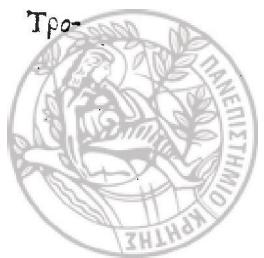

ώστε αὐτὸ διὰ τὴν ὑπερβολὴν εἶναι ἀπληπίστον· οὕτω γάρ καὶ ὁ Κύριος ἐβεβαίωσεν εἰπών· „Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεόν ὄφονται“· (Ματθ. ἑ. 8.) Τὸ δὲ „Ἀπρόσιτον“ ἔρανισθη ὁ Μελῳδὸς ἀπὸ τὸν Παῦλον λέγοντα· „Οὐ μόνος ἔχων ἀθαναστὸν, φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον“· (ἀ. Τιμ. 5'. 16.) Ὁμοίως, ἐὰν καθαρισθῶμεν κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν καὶ νοερὰν ἀκοὴν τῆς ψυχῆς, καὶ κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν ἀκοὴν τοῦ σώματος, βέβαια θέλομεν ἀκέστε καὶ ἡμεῖς τρανῶστε καὶ καθαρᾶς τὸν ἀναστάτωτα Χριστὸν νὰ λέγῃ καὶ πρὸς ήμᾶς καθὼς εἰς τὰς Μυροφόρους τὸ „Χαίρετε“.

Τί λέγω; Ἐὰν καθαρισθῶμεν οὐ μόνον κατὰ τὰς δύω ταύτας αἰσθήσεις τὴν ὄρασιν καὶ τὴν ἀκοὴν, ἀλλὰ καὶ ὅλας ὥρας, θέλομεν ἀπολαύσει τὰς νοητὰς χάριτας τῷ ἀναστάτωτος Κυρίου· ἡ νοερὰ γάρ ὁσφροτος ήμῶν κεκαθαρμένη οὖσα ἔχει νὰ ὁσφραίνεται τὴν νοητὴν ὄσμην καὶ εὐώδειαν τοῦ μύρου τοῦ ἀποπνέοντος ἐκ τοῦ ἀναστάτωτος Δεσπότου, καθὼς γέγραπται· „Οσμὴ μύρων σὺ ὑπὲρ πάντα ἀράματα“· (Ἄστ. ἀ. 3.) ὥμοιως καὶ ἡ νοερὰ ήμῶν γεύσις ἔχει νὰ γεύεται τὴν νοητὴν χριστότητα τοῦ ἐκ νεκρῶν ἐγερθέντος, κατὰ τὸ „Γεύσασθε καὶ ἴδετε ὅτι χριστὸς ὁ Κύριος“· (Φαλ. λγ'. 8.) ἀλλὰ καὶ ἡ νοερὰ ήμῶν ἀφὶ θέλει αἰσθάνεται τῆς νοητῆς τοῦ ἀναστάτωτος περιλήψεως, κατὰ τὸ γεγραμμένον· „Εὐώνυμος ἀυτοῦ ὑπὸ τὴν κεφαλὴν μου, καὶ ἡ δέξια αὐτοῦ περιλήψει με“· (Ἄστ. β'. 6.) οὗτον ὁ Σιναΐτης εἶπε θεῖος Γρηγόριος· „Ο μὴ ὄρῶν καὶ ἀκούων καὶ αἰσθανόμενος πνευματικῶς, νεκρός εἶστι·“· (Κεφ. πζ'.) ἀλλὰ καὶ ὁ πνευματοφόρος ἐπεῖνος καὶ υψηλόνυχος ἄγιος Καλλιστός ἔνα ὀλόκληρον κεφάλαιον ἔξοδεύει ἐν χειρογράφοις σωζόμενον, ἐν ᾧ ἀποδεικνύει ὅτι παντὶ αἰσθητηρίῳ νοερῷ ληπτός ὁ Θεός διὰ φιλανθρωπίαν γίνεται.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἀνθρώπος δύναται νὰ ἀπολαύσῃ τὰς νοητὰς χάριτας τοῦ ἀναστάτωτος Χριστοῦ μὲ ὅλας τὰς νοερὰς καὶ σωματικὰς αἰσθήσεις, πῶς εἴδω ὁ θεῖος Ἰωάννης ἀναφέρει μόνας τὰς δύω, τὴν ὄρασιν τῆς ψυχῆς (ἥτοι τὸν νοῦν· ὅπερ γάρ ἔστιν ὁρθαλμὸς τῷ σώματι, τέτοι νες τῇ ψυχῇ κατὰ τὸν θεῖον Δαμασκηνὸν) καὶ τὴν ὄρασιν τῷ σώματος, ὥμοιως καὶ τὴν ἀκοὴν τὴν ψυχικὴν καὶ τὴν σωματικὴν; Εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας ταύτης λέγομεν ὅτι τὰς δύω μόνον αἰέφερεν ὁ Μελῳδὸς, πρῶτον, διότι αὐταὶ εἶναι αἱ πρῶται καὶ πύριαι καὶ πορφαιόταται τῶν ἀλλων, δεύτερον, διότι αὐταὶ μόναι αἱ δύω εὐεργύθησαν ὑπὸ τῶν Μυροφόρων ἐν τῇ ἀναστάσει τοῦ Κυρίου· διὰ τῆς ὄρασεως γάρ τῶν ὁρθαλμῶν εἰδού τὸν ἀναστάτωτα Χριστὸν, καὶ διὰ τῆς ἀκοῆς ἵκουσαν τὰ γλυκύτατα λόγια ὃπου εἶπε πρὸς αὐτὰς μετὰ τὴν Ανάστασιν ὁ ἀναστάτης Ἰησοῦς· διότι ἀν καὶ ἡ ἀρὴ ἐτολμήθη παρὰ τῆς Μαρίας νὰ ἐνεργηθῇ, ἔμεινεν ὅμως πάλιν ἀνενέργητος· ἵκουσε γάρ αὐτην νὰ τὴν ἐμποδίσῃ ὁ Κύριος, λέγων· „Μαρία μή μου ἀπτου“· (Ιω. ἡ. 17.)

Ἐὰν λοιπὸν καθαρισθῶμεν κατὰ τὰς αἰσθήσεις, καὶ μάλιστα κατὰ τὰς δύω, θέλομεν ἀπολαύσει τὰς χάριτας τοῦ ἀναστάτωτος, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω· εἴπει δὲ ἡμεῖς αἰαθαρτοί καὶ ἀντάξι, δὲν θέλομεν αἰξιαθῆν οὔτε τὸν Χριστὸν νὰ ἴδωμεν, οὔτε τὴν φωνὴν αὐτοῦ νὰ ἀκούσωμεν· ἐπειδὴ, κατὰ τὸν Σολομῶντα, „Εἰς πανοτεχνὸν ψυχὴν οὐκ εἰσελεύσεται σοφία, οὐδὲ πατοικήσει ἐν σώματι πατάχρεω αμαρτίας“· (Σοφ. ἀ. 4.) καὶ κατὰ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον, „Μῦρον δοχεῖον σαπρού οὐ πιστεύεται“· καὶ πάλιν· „Καθαροῦ γάρ ἀπτεσθαι οὐ θέμις μὴ καθαρῷ“· καὶ αὐθίς· „Διὰ τοῦτο καθαρτέον πρῶτον ἐστιόν, εἴτα τῷ καθαρῷ προσομιλητέον“· (Λόγ. ἀ. περὶ Θεολογίας) Τί λέγω; ὅχι μόνον αἰαθαρτοί οὐτες κατὰ τὴν ὄψιν καὶ ἀκοὴν δὲν θέλομεν ἴδει τὸ ὑπέρλαμπτρον καὶ παντοπόθητον πρόσωπον τοῦ ἀναστάτωτος Δεσπότου, οὔτε θέλομεν ἀκούσει τὴν γλυκύτατην ἀυτοῦ φωνὴν, ἀλλὰ καὶ θέλομεν ἐλεγχθῆ παρὰ αὐτοῦ πρὸς ήμᾶς λέγοντος ἐκεῖνα τὰ τοῦ Ἡσαίου· „Ἀνοῆ ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε, καὶ βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ μὴ ἴδετε“· (Ἡσ. 5'.) ὁ γάρ αἰαθαρτος ἀν κατὰ τὰς αἰσθήσεις τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, αὐτὸς εἶναι αἰαθαρτος καὶ κατὰ τὴν καρδίαν· αἰαθαρτος δὲ καρδία μυστήρια Θεοῦ οὐ παραδέχεται· οὗτον εἶπεν ὁ Κύριος ὅτι οὐχὶ οἱ αἰαθαρτον ἔχοτες τὴν καρδίαν, ἀλλ' οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, αὐτοὶ τὸν Θεόν ὄφονται· (Ματθ. ἑ. 8.)

Τροπάριον.

„Οὐρανοὶ μὲν ἐπαξίως εὐφραιμέσθωσαρ· γῇ δὲ ἀγαλλιάσθω·
„έορταζέτω δὲ Κόσμος ὄρατός τε ἀπας καὶ αἴρατος· Χριστὸς γὰρ
„εὐήγερται εὐφροσύνη αἰώμιος·

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Καὶ τοῦτο τὸ Τροπάριον τῆς ἀυτῆς πανηγυρικῆς ἰδέας εἶναι μὲν τὸ ἀνωτέρω, καὶ ἀπὸ τοῦ Θεολόγου ἔραντος Γρηγορίου· τὸ μὲν γὰρ „Οὐρανοὶ εὐφραιμέσθωσαν· γῇ δὲ ἀγαλλιάσθω· λιάσθω“ ἐπάρθη ἀπὸ τὸν εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν λόγον αὐτῷ οὗτῳ λέγοντος· „Καὶ ἵνα συνελῶν εἶπα, εὐφραιμέσθωσαν οἱ Οὐρανοὶ καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῇ διὰ τὸν ἐπουράνιον ἥττα ἐπέγειον“· (Χριστὸν διη.). ὁ δὲ Θεολόγος τοῦτο ἔραντος πάλιν ἀπὸ τὸν Δαβὶδ λεγούτα· „Εὐφραιμέσθωσαν οἱ Οὐρανοὶ καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῇ“· (Φαλ. γέ. Ι.Ι.) τὸ δὲ „Ἐορταζέτω δὲ Κόσμος ὄρατός τε ἀπας καὶ αἴρατος“ ἐπάρθη ἀπὸ τὸν εἰς τὸ Πάσχα λόγον τῆς αὐτοῦ Θεολόγου· ἐν τῷ λόγῳ γὰρ ἐκείνῳ εἰσάγεται ὁ φανεῖς εἰς τὸν "Ἄγιον Αγγελος καὶ λέγει· „Σήμερον σωτηρία τῷ Κόσμῳ, ὅσας τε ὄρατος καὶ ὅσος αἴρατος“ (1)· τὸ δὲ „Χριστὸς γὰρ ἐγήγερται εὐφροσύνη αἰώνιος“ ἔραντος ἀπὸ τὸν εἰς τὴν Πεντηκοστὴν λόγον τοῦ αὐτοῦ· ἐκεῖ γὰρ ὁ Χριστὸς ἐορτὴ καὶ ἀγαλλιάστης ὄνομαζεται οὗτος· „Ἐγ αὐτοῦ τῷ τῷ Λόγῳ καὶ Θεῷ καὶ Κορίῳ ημῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, τῇ ἀληθινῇ τῶν σωζομένων ἐορτῇ, τῇ καὶ ἀγαλλιάσσει· μᾶλλον δὲ καὶ τὸ „Χριστὸς ἐγήγερται“ ἀπὸ τὸν ἀνωτέρω ἕδιον λόγον τοῦ Θεολόγου ἐλάφιθη· ἐκεῖ γὰρ λέγει ὁ "Ἄγιος ἀμέσως μετὰ τὸ „Οσος τε ὄρατος, καὶ ὅσος αἴρατος“ τὸ „Χριστὸς ἐκ νεκρῶν (ἐγήγερται διη.)· συνεγείρεσθε“· ὁ δὲ Θεολόγος Γρηγόριος ἐλαβε τοῦτο ἐκ τοῦ Ἀποστόλου εἰπόντος· „Χριστὸς ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν, ἀπαρχὴ τῶν κεκομιμένων ἐγένετο“· (ἀ. Κορ. 1ε. 20.)

Οὐρανοὶ λοιπὸν, τοὺς ὄποιους καλεῖ ἐδῶ ὁ Μελῶδος εἰς τὸ νὰ εὐφραίνωνται, εἶναι οἱ ἐν Οὐρανοῖς "Ἄγγελοι, ὄμοις καὶ γῇ, τὴν ὄποιαν προσκαλεῖ εἰς τὸ νὰ ἀγαλλιάται, εἶναι οἱ ἐπὶ γῆς ἀνθρώποι (2)· ἢ καλεῖ κατὰ σχῆμα προσωποποίias καὶ αὐτῷ τὰ ἀψυχα στοιχεῖα εἰς τὸ νὰ εὐφρανθοῦν διὰ τὴν υπερβολὴν τῆς χαρᾶς τῆς τοῦ Κυρίου ἀναστάσεως. Τοῦτο τὸ ἕδιον νόμιμα φανερόντους καὶ τὰ παρακάτω λόγια τοῦ Μελῶδοῦ, ἔγουν τὸ „Ἐορταζέτω δὲ Κόσμος ὄρατός τε ἀπας καὶ αἴρατος“· κόσμον γὰρ ὄρατὸν ὄνομαζει τοὺς ἀνθρώπους, ἢ καὶ τὸν αἰσθητὸν ὅλον Κόσμον κατὰ σχῆμα προσωποποίias· Κόσμον δὲ αἴρατον, τὰς αἰράτους Δυνάμεις τῶν ἀγίων Αγγέλων· λέγει γὰρ ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Ἐστω κοινὴ πανήγυρις οὐρανῶν καὶ ἐπιγείων Δυνάμεων· πειθομαι γὰρ κάκείνας σύναγαλλεσθαι καὶ συμπανηγυρίζειν σήμερον, εἰπέρ εἰσι φιλάνθρωποι καὶ φιλόθεοι“· (Λόγος τοῦ τὰ Γενέθλια).

Ωδὴ

(1) Σωτηρία τοῦ αἴρατου Κόσμου εἶναι κατὰ τὸν σχολιαστὴν τοῦ Θεολόγου Νικήταν, ἢ διότι εὑρέθη τὸ ἐκ τῶν ἑκατὸν προβάτων πλανηθέν, ὃ "Ἄδαμ καὶ οἱ ἄδει Άδαμ, καὶ ἀνεπληρώθη τὸ ἐκλείπον, ἢ, μᾶλλον καὶ προφύεστερον εἰπεῖν, διότι οἱ "Ἄγγελοι, δυσκίνητοι ὄντες πρότερον εἰς τὸ κακόν, ἀλλὰ οὐκ ἀκίνητοι, οὐ φύσει, ἀλλὰ χάριτες ἐλαβούν σωτηρίαν τὴν ἀτρεφίαν, μηκέτε φοβουμένοι τὴν ἐπὶ τὸ χείρον μεταβολήν, καὶ τὴν ἐκ ταύτης ἀπωλείας· Διότι τι δὲ λέγει ὅτι πᾶς ὁ ὄρατος Κόσμος ἐσώθη, εἰς καιρὸν ὅπου πάντες οἱ ἀνθρώποι δένται ἰσάθησαν; Αποκρινόμενά ὅτι λέγεται τοῦτο κατὰ τὸν σκοπὸν τοῦ Σωτῆρος, καθότι ὁ Χριστὸς ὑπὲρ ταύτων ἀπέδων καὶ ἀνέστη· κατὰ δὲ τὴν ἐκβασιν τοῦ πράγματος μόνοι οἱ πιστεύσαντες καὶ τὰς ἐγτολὰς σηρισαγμένους ἔκεινοι εσεῖθοσται.

(2) Λέγει δὲ καὶ ὁ Ζωναράς· „Αἱ μὲν οὐρανιαὶ Δυνάμεις εὐφρανθεσθωσι ἐπὶ τῷ σωτηρίᾳ τῶν ἀνθρώπων“ εἰ γέρ, καθὼς ἐφ ο Κύριος, χαράγινε· ταὶ ἐπὶ εὐ φαρμακῶν μετανοεῖται, πῶς ἂν τὰ οὐρανια. εὐφρανθησαν· επὶ τῇ αὐθωπίνῃ σωτηρίᾳ; „Εὐφράνθησαν δὲ καὶ στὶ διὰ τῶν σωζομένων ἀνθρώπων πληρέστα τὸ ἐκπεπτωκός ἐξ αὐτῶν θραύσιον τάγμα· πληρωθῆσαν γὰρ δεῖ κάκείνο, καὶ μή ἐλλιπή εἶναι τὸν ἄνω Κόσμον, ὡς εἰπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· „Πληρώθησαν δεῖ τὸν ἄνω Κόσμον· Χριστὸς κελεύει· μή ἀντιτείνωμεν· τὰ δὲ ἐπιγεία ἀγαλλιάσθα (ητοι, οἱ ἐν τῷ γῇ ἀνθρώποι), τῆς τυραννίδος τῶν Δαιμόνων, τῶν ἀπαλλαγέντες, ὡς πληρωθῆναι τὴν τῷ Ησαίου πρόρρησιν τὴν λέγυσαν· ἀφείλεν ὁ Θεός πᾶν δάκρυον, ἀπὸ πρεσώπου τὰς γῆς“· (ητοι ἀνθρώπου παντός).

'Ωδὴ γ. Ὁ Εἰρμός.

„Δεῦτε πόμα πίωμεν καιρὸν οὐκ ἐκ πέτρας ἀγόμου τερατουργού·
„μεμον, ἀλλ’ ἀφθαρσίας πηγὴν, ἐκ τάφου ὁμορφίας Χριστοῦ,
„ἐμ φεστερεούμεθα.

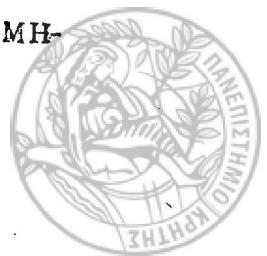
ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Αγίον ἀπορίας εἶναι, διὰ τί ὁ Μελῳδὸς ἀνέφερεν εἰς τὸν Εἰρμὸν τοῦτον τὸ καινὸν πόμα, τὸ ὄποιον δὲν ἔχει καύμιαν προσαρμογὴν εἰς τὴν τρίτην τῆς Ἀννης Ὡδὸν; Εἰς λύσιν τῆς ἀπορίας λέγομεν ὅτι, ἐὰν προσέχωμεν καλῶς, εὐρίσκομεν τὸν Εἰρμὸν τοῦτον προσαρμοσμένον καὶ εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς Ἀναστασεως, καὶ εἰς τὴν τρίτην τῆς Ἀννης Ὡδὸν, καὶ ἀκουσον. Ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ λέγεται μὲν πολλαχῶς κοντά εἰς τὴν θείαν Γραφήν· λέγεται δὲ καὶ ἡ τοῦ Κυρίου ἀνάστασις, καθὼς αὐτὸς οἱ Κύριος τὴν ανόρμαστην εἰπών· „Οὐ μὴ πίω ἀπάρτι ἐκ τούτου τῷ γεννημάτος τῆς ἀμπέλου ἐώς τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὅταν „αὐτὸς πίω μεθ’ ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Πατρός μου“· (Ματθ. ιε'. 29.) βασιλείαν γὰρ ἐδῶ ὄρομάζει τὴν ἀνάστασίν του, κατὰ τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Χρυσορρήμονος καὶ Θεοφυλάκτου. Τοῦτο λοιπὸν ἥξεντον ὁ θεοπέστιος Μελῳδὸς, προσκαλεῖ οἰκειότατα ἡμᾶς τοὺς ὄρθοδόξους Χριστιανούς εἰς τὸ νὰ πίωμεν αὐτὸς τὸ πόμα τὸ καινὸν ὅπου οἱ Κύριος ὑπέσχετο. Καὶ νὰ δὲ πόμα εἶναι τοῦτο τῇ ἀληθείᾳ, ἐπειδὴ καινοποιεῖ καὶ ἀφθαρτίζει ἡμᾶς τὰς παλαιωθέντας καὶ διαφθαρέντας ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν· ἐπειδὴ γὰρ ἡμεῖς συνανέστημεν μὲ τὸν Χριστὸν διὰ τῆς πίστεως, φανερὸν εἶναι ἀκολούθως ὅτι συνανεκαινίσθημεν μὲ αὐτὸν καὶ συναφθαρτίσθημεν. Μὲ τοιοῦτον τρόπον προσαρμόζεται ὁ Εἰρμὸς αὐτὸς εἰς τὴν ὑπόθεσιν τῆς Ἀναστασεως τοῦ Κυρίου.

Προσαρμόζεται δὲ ὁ Εἰρμὸς καὶ εἰς τὴν τρίτην Ὡδὸν τῆς Ἀννης· καθότι τόσον ἐδῶ γράφεται „Ἐν φεστερεούμεθα“, ὅτον καὶ ἐν τῇ Ὡδῇ τῆς Ἀννης „Ἐστερεώθη ἡ καρδία μου ἐν Κύρῳ“. (ἀ. Βασιλ. β'. 1.) Καὶ κατὰ ἄλλον δὲ τρόπον προσαρμόζεται ὁ Εἰρμὸς εἰς τὴν τρίτην Ὡδὸν· καθότι οὐ μὲν Ὡδὸν γράφει „Ἐστερεώθη ἡ καρδία μας“, οὐ δὲ Εἰρμὸς πέτραν ἀναφέρει, ἢτις εἶναι στερεωτάτη· ὅθεν οἱ Μελῳδὸς διὰ νὰ φανερώσῃ τὴν τοῦ Εἰρμοῦ προσαρμογὴν μὲ τὴν Ὡδὸν τῆς Ἀννης ἀνατρέχει εἰς τὴν παλαιὰν ἴστορίαν τῆς Εἰρμοῦ ὅπου γράφεται ὅτι ἐκ τῆς ἀκροτόμου καὶ στερεᾶς πέτρας ἀνέβλυσεν ὑδωρ· διὸ λέγει· Ἐλάτε, ὡς φιλόχριστοι λαοί, νὰ πίωμεν ὑδωρ καινὸν, ὑδωρ ὅπου ἀνακαίνιζει καὶ ἀφθαρτίζει ἡμᾶς· ὅχι καθάς ἦτον ἐκεῖνο ὅπου ἐπιειν ὁ λαὸς τοῦ Ἰσραὴλ, τὸ διὰ θαυματουργίας ἀναβλύζον ἀπὸ τὴν πέτραν τὴν ἄγονον καὶ στερεάν· διότι ἀν καὶ ἐκεῖνο ἦτον καινούριον διὸ τὸν παραδόξον τρόπον μὲ τὸν ὄποιον ἀνέβλυσε, δὲν ἦτον ὅμως καινὸν, ὡς ἀνακαίνιζον καὶ ἀφθαρτίζον τοὺς πίνοντας. Τοιοῦτον λοιπὸν γερὸν καινὸν ἀς μὴ πίωμεν, ἀλλὰ ἀς πίωμεν πηγὴν ἀφθαρσίας· ἦτοι τὴν ἀφθαρτίζουσαν ἡμᾶς καὶ ἀνακαίνιζουσαν, τὴν ὄποιαν ἐπήγασεν οἱ Χριστὸς ἐκ τοῦ πετρίνου τάφου του σύμερον ἀναστάς, καθὼς καὶ τὴν προτέραν πηγὴν τοῦ φθαρτοῦ ὑδατος ἐπήγασεν ἐκ τῆς πέτρας ὁ αὐτὸς Χριστὸς· ἐν φεστερεούμεθα ὡς ἐπάνω εἰς λίθον στερεὸν καὶ θεμέλιον ἀστεριστού, ὡς λέγει ὁ Παῦλος· „Ως σοφὸς γὰρ, φυσὶν, ἀρχιτέκτων θεμέλιον τέθεικα· θεμέλιον δὲ ἄλλον οὐδεὶς δύναται παρὰ τὸν κείμενον, ὃς ἐστιν Ἰησοῦς οἱ Χριστός“· (ἀ. Κορ. γ'. 10.)

Τροπάριον.

„Νῦν πάμτα πεπλήρωται φωτὸς, Οὐραμός τε καὶ γῆ καὶ τὰ καταχθόμια. Εορταζέτω γοῦμ πᾶσα Κτίσις τὴν ἔγερσιν Χριστοῦ,
„ἐμ φεστερεώταται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑ.

Προτίτερα από τὴν εἰς ἄδου κατάβασιν τοῦ Κυρίου τὰ μὲν ἐπουράνια τάγματα τῶν Αὐγέλων δεύτερα φῶτα ἡτοῦ, μεταδοτικῶς φωτιζόμενα από τὸ πρώτον φῶς τῆς Τρισηλίου Θεότητος· ὁ δὲ Οὐρανὸς τοῦ Οὐρανοῦ: ἦτοι ὁ καλούμενος ἐμπύρινος Οὐρανὸς, τόπος ἦτορ φωτὸς καὶ ἀντὸς, ἐπειδὴ ἦτορ κατοικήτηρος τοῦ Θεοῦ τοῦ πρώτου καὶ ἄκρου ὅντος φωτὸς· „Ο Οὐρανὸς γάρ, Φησί, τοῦ Οὐρανοῦ τῷ Κυρίῳ“ (Φαλ. ριγ'. 25.) οὐ δὲ γῆ καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ ἐφωτίζοντα από τὸν "Ηλιον καὶ Σελήνην καὶ ἀστρα" μόνος δὲ ὁ "Ἄδης ἦτορ φωτὸς ἐρημος, καὶ σκότους τόπος φοβερώτατος· διθει περὶ αὐτοῦ ἐλεγεν ὁ Θεος εἰς τὸν Γάρβ· „Ολδας δὲ ἐν ποιᾳ γῇ αὐλιζεται τὸ φῶς, σκότους δὲ ποῖος ὁ τόπος“; (Ιαβ. λιν. 19.) Αφού δὲ ὁ Χριστὸς ἐκατέβη εἰς τὸν ἄδυν, τότε καὶ ὁ ἄδης ἐπληρώθη ἀπό τὸ ἄδυτον καὶ ἀνέσπερον φῶς τῆς αὐτοῦ Θεότητος,

Ταῦτα λοιπὸν οἰζεύρων ὁ σοφὸς Ἰωάννης, οὕτω μελουγεῖ· Τάρα κατὰ τὴν συμεριήν ἡμέραν τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου δὲν εἴναι ἀλλα μέρη τοῦ Κόσμου πεφωτισμένα, ἀλλα δὲ ἐσκοτισμένα, ἀλλα δὲ δόμοις χωρὶς καμίαν ἵξαρεσιν εἴναι γεμάτα καὶ πεπληρωμένα ἀπό τὸ νοητὸν φῶς τοῦ ἀναστάτων Δεσπότου, καὶ ὑπὲρ τὸν "Ηλιον ἐξαστράπτοντος, ο Οὐρανὸς, λέγω, καὶ τὰ ἐν τῇ Οὐρανῷ πάντα, οὐ γῆ καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ πάντα, καὶ τὰ σκοτεινόμορφα δὲ μέρη τοῦ ἄδου καὶ ἀντὰ σύμερον εἴναι φωτεινόμορφα. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἀς μὴ ἐορτάζῃ μόνη οὐ γῆ καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ, οὐδὲ μόνος ο Οὐρανὸς καὶ τὰ ἐν τῷ Οὐρανῷ, οὐδὲ μόνα τὰ καταχθόνια, ἀλλα δὲ δόμοις ο Κτίσις, ο οὐρανος, ο ἐπίγειος καὶ ο καταχθόνιος ἀς ἐορτάζῃ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ μὲν τὸ φῶς τοῦ ὄποιου ἐφωτίσθισαν, ἐλαμπρύνθισαν καὶ τόπον εὐεργετήθισαν· ἀλλα καὶ ἀντὸς ὁ λαός τῶν Εθνῶν καὶ ἀπίστων, ο κατὰ τὸν Ἡσαΐαν καθάνατος ἐν τῷ σκότει τῆς ασεβείας καὶ κακίας, ἀς ἰδη τὸ μέγα τοῦτο φῶς τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, ἐν ᾧ ἐστερέωται. Εἰς ἀλλα ἀντίγραφα τῶν διηλαδήν) " κατὰ τὰς δύω ἐρμηνευτὰς τῶν Κανόνων, καὶ κατὰ τὴν Ωδὴν τῆς Ἀνην, εἰς τὴν ὄποιαν γράφεται· „Ἐστερεώθη ο καρδία μου ἐν Κυρίῳ“ (1).

(1) Σημειεύμενον ἔδω ὅτι καὶ ὁ θεῖος Κοσμᾶς ὁ ὄμορφος καὶ ὁμόλυχος τοῦ θεσπεσίου Ἰωάννου Κανόνα ἐφιλοτόπισεν εἰς τὴν ἐορτὴν ταύτην τῆς λαμπτροφόρου Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου εἰς ἥχον δεύτερον, Εἰρμοὺς ἔχοντα τὸ „Δεύτερε λαοί“. ος καὶ σάζεται εἰς τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς βασιλικῆς καὶ μεγαλοπρεπούς Μονῆς τοῦ Βατοπαιίου, καθὼς οἱ ἐκεῖσε ανύγγειλαν οἱ μὲν. Ἀδεται δὲ λόγος ἐκ Πατέρων εἰς οἱ μὲν ἀνέγνω πρώτου ὁ θεῖος Κοσμᾶς τὸν ἴδιον ἔλαθων, ὅτι ἀνέγνω πρώτου ὁ θεῖος Κοσμᾶς τὸν ἴδιον τὰ Καρότα, καὶ επήνεσεν αὐτὸν ὁ Ιερὸς Ἰωάννης, ὑστερον ἀνέγνω καὶ τὸν ἴδιον τοῦ θεοῦ Ιωάννην· ὅταν δὲ ἥλθεν εἰς τὸ Τροπάριον τοῦτο, „Νῦν πάντα τα πεπληρωτα φωτός, Οὐρανός τε καὶ γῆ καὶ τὰ κα-

ταχθόνια“, τότε ὁ θεῖος Κοσμᾶς ὑπερθαυμάσας καὶ εκπλαγεῖς, Καὶ σὺ, ἐφη, ἀδελφε Ιωάννη, οἶον τὸ πᾶν μέσα εἰς τὰ πρίν ταῦτα συμπεριέλαβες, καὶ οὐδεν ἀφῆκες ἔξωθεν. Λοιπὸν ἐγὼ ἡττημένη καὶ τὴν ἡπταυ ὄμολογῷ· ὅτεν ο μὲν ἴδιος σου Κανών ἀς ἔχει τὰ πρωτεῖα καὶ αριστεῖα, καὶ ἀς ταῦτα δημοσίως εἰς τὰς τὸ Χριστὸς Ἐκκλησίας· ὁ δὲ ἴδιος μου ἀς μένη ἐν γωνίᾳ καὶ ἐν τῷ σκότει ὡς μὴ ὡν φωτός ἀξιος καὶ διὰ τὰ νοῦματα καὶ διὰ τὸν πενθικὸν καὶ κλαυθμηρὸν ἥχον καδ' ὃν συνετέθη, ὃς τε εἴναι πάντη ἀνάρμοστος εἰς τὴν λαμπροτάτην καὶ λοσμοχαριστικὸν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου.